Pagini din istoria bibliotecilor reghinene

Marin Şara
Biblioteca „Petru Maior" Reghin

Oraşul Reghin s-a înscris de-a lungul timpului în rândul localităţilor transilvane care s-au remarcat atât prin realizările economice, sociale, cât şi culturale. Hărnicia locuitorilor acestor meleaguri, personalităţile care s-au născut sau şi-au desfăşurat activitatea aici, au făcut din micul centru urban o localitate cu renume şi, totodată, în epoca modernă, un focar de luptă naţională al românilor din această parte a ţării.

Alături de şcoli, de societăţi culturale existente în viaţa urbei, bibliotecile s-au impus ca o necesitate, cartea fiind alături de presă principalul mijloc de răspândire a cunoştinţelor şi ideilor vremii.

În secolul al XVIII-lea, la Reghin este menţionat un cabinet de lectură (1778) frecventat de numeroşi intelectuali de diferite naţionalităţi. Cabinetul poseda lucrări scrise în spirit iluminist. Începând din această perioadă, dar mai ales în secolul al XIX-lea, încep să apară numeroase biblioteci, modeste ca număr de volume şi activitate, dar importante focare de cultură şi lumină pentru această perioadă. Menţionăm în acest sens biblioteca lui Ioan Pop Maior, personalitate marcantă a Reghinului, luptător pentru emanciparea culturală şi politico-naţională a românilor transilvăneni, primul preşedinte al Despărţământului Reghin al Astrei (1874), care a predat biblioteca spre folosinţa publică a celor doritori de cultură. Această bibliotecă exista înainte de 1848.

Menţionăm de asemenea activitatea Societăţii de lectură maghiară (Asociaţia districtuală maghiară în 1840) şi Societatea de lectură germană (1846), care au funcţionat, cu unele întreruperi, o lungă perioadă de timp. Societatea de lectură germană deţinea în 1870 un număr de 782 volume şi 16 colecţii de ziare.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, numărul bibliotecilor creşte atât cantitativ cât şi calitativ. Se înfiinţează pe lângă şcoli sau diferite societăţi culturale numeroase biblioteci cu un fond enciclopedic, menit să satisfacă cerinţele de lectură ale personalului didactic, cât şi ale unor categorii de cetăţeni. Un exemplu concludent ni-l oferă **Biblioteca gimnaziului evanghelic**, înfiinţată în anul 1857. Acest lăcaş de cultură a

BDD-A19233 © 2002 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:38 UTC)

devenit, prin numărul volumelor şi conţinutul lor, unul dintre cele mai importante biblioteci din acest ţinut.

Paralel cu activitatea acestei biblioteci consemnăm existenţa în 1890 a **Bibliotecii Reuniunii învăţătorilor români greco-ortodocşi din districtul VIII de învăţământ al Reghinului**. Prin conducătorii ei, Adunarea Generală a Reuniunii, care s-a ţinut la 5-7 august 1890 în localitatea Jabeniţa, de lângă Reghin, a exprimat mulţumiri tuturor celor care au donat cărţi bibliotecii. Menţionăm pe Ioan Duma – vicepreşedinte şi Teodor Morariu – secretarul Reuniunii. Aflăm totodată din ***Gazeta Transilvaniei*** de numeroasele cărţi, periodice, broşuri primite de la mai multe persoane, printre care şi cunoscute personalităţi din România, ca Gheorghe Sion, Mihail Kogălniceanu ori transilvăneanul Zaharia Boiu.

În anul 1879 s-a înfiinţat **Biblioteca şcolii româneşti greco-catolice din Reghin**. Ştiri despre activitatea ei aflăm din presa vremii, care îşi informează cititorii despre donaţiile de la diferite persoane, cât şi despre fondul existent. Astfel, ***Observatorul*** informează despre iniţiativa Comitetului Astrei, care a distribuit şcolii din Reghin un set de 15 cărţi, dintre care cele donate de I. M. Rîureanu din Bucureşti, iar ***Foaia scolastică*** inserează „*mulţumita publică*" a învăţătorului reghinean George Maior.

În şirul bibliotecilor şcolare menţionăm de asemenea **Biblioteca profesorilor de la Colegiul de fete romano-catolic din Reghinul săsesc** şi **Biblioteca Tineretului şcolar**, ambele înfiinţate în 1870. Acestea posedau cărţi în limbile română şi maghiară.

În 1874 s-a înfiinţat **Biblioteca Societăţii cetăţeneşti şi industriale din Reghinul săsesc** (**A polgár és iparegylet kőnyvtára**). Ea deţinea un fond de 1.400 de volume, funcţiona într-o încăpere, având un registru de inventar şi un catalog. Printre bibliotecari este menţionat şi Regius Jozsef.

Un moment deosebit în istoria bibliotecilor reghinene îl constituie înfiinţarea în anul 1886 a **Bibliotecii Despărţământului Reghin al Astrei**. Baza formării acestei biblioteci a constituit-o fondul de carte din biblioteca lui Ioan Pop Maior. Urmărind procesul verbal, protocoalele şi rapoartele Comitetului Despărţământului, cât şi a adunărilor generale până la 1900, observăm că an de an biblioteca şi-a îmbogăţit fondul de cărţi, având în permanenţă la dispoziţie bani pentru cumpărarea de noi lucrări. Astfel, fondul Bibliotecii Despărţământului a fost la 30 iunie 1892 de 100 fl. şi 8 cr.; în 1894 era de 121 fl. şi 55 cr., iar în 1898 de 150 fl. şi 96 cr. Preocuparea conducerii Despărţământului pentru popularizarea cărţii şi

BDD-A19233 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:38 UTC)

atragerea spre lectură a populaţiei reiese din Darea de Seamă a conducerii Despărţământului din 10 august 1905 în care se specifică următoarele: „*bilioteca notăm cum că aceasta este pusă în ordine aşezată într-o odaie acomodată a edificiului şcoalei române din Reghin şi se poate întrebuinţa pentru iubitorii de lectură*."

Un rol de seamă în organizarea bibliotecii din Reghin şi a celor din împrejurimi l-a avut avocatul Ion Harşia, preşedintele Despărţământuluii Reghin al Astrei din 1910. Paral cu crearea unor condiţii cât mai bune de funcţionare a bibliotecii din Reghin, Ioan Harşia s-a preocupat de înfiinţarea de biblioteci în satele aparţinătoare Despărţământului. În numărul jubiliar al revistei ***Transilvania*** se menţionează biblioteca din Săcalul de Pădure, la care mai putem adăuga pe cele din Idicel, Ibăneşti, Caşva, Hodac, Pietriş, Beica, Petelea, Gurghiu etc.

După Marea Unire, Despărţământul Reghin, prin bogata lui activitate a înfăptuit un act de cultură prin care a adus o mare contribuţie la ridicarea spirituală a românilor. Astfel, Alexandru Dima în articolul intitulat ***Din activitatea Astrei culturale – Despărţământul Reghin*** menţionează: „*Găsim 48 de biblioteci populare adunând laolaltă 30.256 cărţi, număr pe care nu-l egalează nici un despărţământ de plasă sau chiar central judeţean*."

Un salt în activitatea Bibliotecii Despărţământului Reghin al Astrei are loc în anul 1933. Citătm dintr-un ziar local: „*La 15 iunie 1933 se deschide biblioteca românească Astra din Reghin, pentru trebuinţa orăşenilor şi a intelectualilor din jur. Bibliotecă de împrumut public. Îşi dau concursul Astra, Casa şcoalelor din Bucureşti, Gimnaziul din Reghin şi Librăria românească din Reghin. Taxa de înscriere 25 de lei pentru totdeauna. Taxa pentru fiecare carte 1-3 lei. Garanţia 100 lei, care se poate ridica oricând. Termen de împrumut 20 de zile. Program 9-13 şi 15-18. Funcţionează în localul Librăriei româneşti*." Scopul bibliotecii era de a „*răspândi cultura şi civilizaţia românească*."

O altă bibliotecă reghineană, **Biblioteca cercului cetăţenesc de citit din Reghinul săsesc** (**Szászrégeni Polgári Olvasókör könyvtára**) înfiinţată în anul 1903, ajunge în anul 1929 la un fond de 1.293 lucrări cu conţinut diferit. Cunoaştem şi un „***Regulament al Societăţii maghiare de citit din Reghin*" (*Réghen vidéki magyar olvasó egylet szabályai***).

BDD-A19233 © 2002 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:38 UTC)

În unele cartiere ale oraşului Reghin s-au înfiinţat biblioteci la începutul secolului XX-lea. Astfel, în 1911 se înfiinţează o bibliotecă publică la Iernuţeni, iar în 1912 alta la Apalina, fiecare începând activitatea cu 100 de cărţi.

În viaţa culturală a oraşului Reghin, un rol important l-a jucat „Societatea meseriaşilor români din Reghin". Biblioteca acestei societăţi a luat fiinţă în 1913 cu un modest fond de carte. Prin donaţii însă şi prin anumite sume de bani, repartizate din fondurile societăţii, el creşte, ajungând la peste 1.000 de volume. Spre exemplificare, menţionăm că prin ***Protocolul*** „Societăţii meseriaşilor români", din 30 noiembrie 1913, reiese că învăţătorul Alexandru Moldovan a donat 40 de cărticele pentru biblioteca societăţii. „*Darul este primit cu plăcere şi dăruitorului i se exprimă călduroase mulţumiri*", iar ***Protocolul*** din 1914, specifică: „*Cărţile dăruite de Alexandru Moldovan s-au compactat şi s-au predat bibliotecarului Iosif Conţ, împreună cu catalogul în care s-au scris*."

Mai târziu, la 16 ianuarie 1922, Adunarea „Comitetului meseriaşilor români din Reghin", hotărăşte ca suma de 653,68 de lei, rămasă în urma repezentaţiei teatrale, să fie destinată bibliotecii societăţii. La 14 octombrie 1923, biblioteca se reorganizează. Preşedintele societăţii, dr. Alexandru Ceuşieanu şi bibliotecarul Albert Kloos, au acordat o atenţie deosebită muncii cu cartea în rândul meseriaşilor români. În anul 1928 biblioteca a fost predată „Societăţii june române" spre administrare. Un document contemporan arăta că „*biblioteca are 741 cărţi date în folosul Societăţii june române şi sunt citite cu drag arătând mare interes şi fetele*." Din informarea făcută în 1930 conducerii societăţii de către Nicolae Lateş – bibliotecar – reiese că biblioteca avea 512 cărţi proprii şi 697 cărţi preluate de la „Societatea tinerimei române din Reghin şi jur", în total biblioteca fiind înzestrată cu 1.209 cărţi.

Apar în această perioadă numeroase iniţiative de a se înfiinţa noi biblioteci sau de a se centraliza cele existente. Astfel, la 22 octombrie 1933, „Centrul premilitar din Reghin" propune înfiinţarea unei biblioteci centrale cu denumirea **Biblioteca Centrală Românească**, rugând „Societatea meseriaşilor" să-i pună la dispoziţie cărţile ce le are în biblioteca sa în condiţii convenabile. Ca urmare, se predă biblioteca cu dulap cu tot, dar cu rezerva tuturor drepturilor de proprietate asupra cărţilor şi a mobilierului predat.

La rândul său, în anul 1934, preşedintele „Societăţii meseriaşilor români" propune înfiinţarea unei biblioteci publice centrale a tuturor

BDD-A19233 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:38 UTC)

românilor, la formarea căreia să participe şi „Societatea meseriaşilor". Procesul verbal al şedinţei generale a acesteia, din 31 martie 1935, consemnează înfiinţarea în oraş a unei biblioteci căreia Societatea i-a dat întreaga sa bibliotecă cuprinzând peste 1.000 de volume.

Cu prilejul inaugurării acestui important lăcaş de cultură s-a rostit un înflăcărat şi patriotic discurs, care a constituit pentru toţi un îndemn spre lectură, spre cultură.

Anii celui de al doilea război mondial au avut o influenţă nefastă asupra bibliotecilor reghinene. După 1944 au avut loc schimbări radicale şi în viaţa culturală a oraşului, care s-au reflectat şi în activitatea bibliotecilor.

Desigur, evenimentul cel mai important îl reprezintă înfiinţarea în anul 1950 a bibliotecii orăşeneşti, care o perioadă a purtat denumirea de **Biblioteca centrală raională**.

În toţi aceşti ani, din 1950 şi până în prezent, biblioteca a evoluat sub raportul îmbogăţirii patrimoniului său, al diversificării serviciilor pe care ea le oferă populaţiei, dar mai ales în privinţa creşterii numărului celor care sunt beneficiarii acţiunii culturale desfăşurate în bibliotecă. Fiind o bibliotecă publică de stat, subvenţionată din bugetul statului, biblioteca a avut până în anul 1990 şi menirea de a contribui la diseminarea ideologiei oficiale. Cu toate acestea, prin diversele ei forme de activitate, instituţia s-a impus în viaţa culturală a oraşului, îndeplinindu-şi misiunea de principal factor de informare şi documentare asupra ansamblului de probleme pe care le implică viaţa de zi cu zi.

După evenimentele din decembrie 1989, un nou suflu a caracterizat viaţa bibliotecilor. Respectând cele trei elemente de bază – tradiţie, continuitate şi modernitate – am căutat să fim la înălţimea schimbărilor petrecute în viaţa social-economică şi culturală a ţării. Rezultatele obţinute până în prezent confirmă acest lucru, iar atribuirea numelui ilustrului cărturar Petru Maior bibliotecii noastre, ne obligă la creşterea şi diversificarea activităţii, deoarece biblioteca publică semnifică vocaţia culturală a locuitorilor urbei, afirmându-se în continuare ca un centru de iradiere culturală.

Paralel cu **Biblioteca municipală „Petru Maior"**, în Reghin funcţionează cu bune rezultate bibliotecile şcolare cu un bogat fond de carte, cu activităţi diverse în munca de popularizare a cărţii şi de educare a tineretului şcolar.

BDD-A19233 © 2002 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:38 UTC)

Pages of History – the Librairies from Reghin

Abstract

Reghin is considered to be one of the significant cultural centers of Transylvania. Its traditions concerning the librairies begins in the 18th century – a reading hall is mentioned in 1778.

In the first half of the 19th century many librairies were founded in Reghin and by the end of the century they become better organized and enriched.

A very important part of this movement of culturalization and librairy foundation is played by different societies or organizations, such as: The Society of Romanian Artisans from Reghin, Hungarian Reading Society, German Reading Society etc.

In 1886 was created **Biblioteca Despărţământului Reghin al Astrei** and this is considered to be one of the most important moments of Reghin cultural evolution.

During the 19th and 20th century, we may find in Reghin all types of librairies: school librairies, public librairies, specialized librairies etc. More than that, there are some proposals concerning the organization of a central public library for all those interested in reading.

Today, the librairies at Reghin are properly organized and supplied and represent a very important part of tfe town's cultural life.

BDD-A19233 © 2002 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:11:38 UTC)